

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement betreffende de huidige en voorgestelde rol van de Gemeenschap bij de bestrijding van het tabaksgebruik”

(97/C 296/08)

De Commissie heeft op 23 december 1996 besloten, overeenkomstig artikel 198 van het EG-Verdrag het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde mededeling.

De Afdeling voor milieu, volksgezondheid en consumentenvraagstukken, die met de voorbereiding van de werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 3 juni 1997 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Fuchs.

Het Comité heeft tijdens zijn op 9 en 10 juli 1997 gehouden 347e Zitting (vergadering van 9 juli) het volgende advies uitgebracht, dat met 86 stemmen vóór en 44 stemmen tegen, bij 13 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. In het streven om de gevolgen van het roken voor de gezondheid van de Europese burgers te verminderen, geeft de Commissie in haar mededeling een aantal wegen aan voor verdere actie om het tabaksgebruik zowel op communautair als op nationaal niveau te bestrijden. Tevens maakt zij de balans op van de huidige maatregelen en de communautaire voorschriften waarmee wordt beoogd, het tabaksgebruik terug te dringen. Zij zal aan de hand van de reacties op dit document bekijken of het noodzakelijk is specifieke maatregelen voor te stellen.

1.2. De Commissie wijst erop dat verdere actie nodig is, aangezien de huidige maatregelen om het roken in de EU terug te dringen, tot dusver teleurstellend weinig resultaten hebben opgeleverd. Meer dan 40 % van de Europese bevolking rookt nog steeds en verwacht wordt dat het aantal mensen dat als gevolg van roken overlijdt, de komende decennia sterk zal stijgen. De Commissie acht vooral maatregelen t.b.v. bepaalde kwetsbare groepen, zoals vrouwen, jongeren, sociaal-economisch zwakke groepen en niet-rokers noodzakelijk.

1.3. Uitgangspunt van de voorgelegde opties zijn bepaalde bestaande communautaire initiatieven, zoals het programma „Europa tegen kanker” voor de periode 1995-2000, alsmede enkele richtlijnen, onder meer inzake een verbod op televisiereclame voor tabaksproducten, verplichte gezondheidswaarschuwingen op de verpakking, een verbod op het op de markt brengen van bepaalde soorten pruimtabak en het maximale teergehalte van sigaretten. De mededeling is opgesteld naar aanleiding van een resolutie die de Raad onlangs over terugdringing van het roken in de EU heeft aangenomen, en is deels gebaseerd op de aanbevelingen die het comité van vooraanstaande kankerdeskundigen in het kader van het programma „Europa tegen kanker” heeft geformuleerd.

1.4. De opties beslaan een uitgebreide reeks onderwerpen, waaronder:

— voorlichting en bewustmaking;

— gegevensverzameling en onderzoek;

— bestanddelen van sigaretten (teer, nicotine, additieven);

— etiketteringsvoorschriften;

— belasting en detailhandelsprijzen;

— verkoopvoorwaarden en reclame;

— passief roken;

— samenwerking met derde landen en internationale organisaties.

1.5. De Commissie deelt de opties in twee categorieën in: maatregelen die de Unie zelf kan voorstellen en uitvoeren, en maatregelen waarbij voor de Commissie, gezien het subsidiariteitsbeginsel en de bepalingen van artikel 129 van het Verdrag, alleen een coördinerende rol is weggelegd.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité is ingenomen met het voornemen van de Commissie om de actie ter bestrijding van het roken op te voeren.

2.2. Het Comité wijst op de betekenis van het feit dat het comité van vooraanstaande kankerdeskundigen op 2 oktober 1996 de EU unaniem heeft aanbevolen om beperking van het tabaksgebruik tot de belangrijkste prioriteit op gezondheidsgebied te maken (zie bijlage bij de mededeling).

2.3. Het Comité acht informatie, voorlichting en gezondheidseducatie van grote betekenis, wil men verhinderen dat kinderen en jongeren gaan roken. Dit preventiebeleid dient op deze doelgroepen te worden geconcentreerd, omdat meestal in de puberteit of nog eerder met roken wordt begonnen en een correlatie kan worden vastgesteld tussen het jong beginnen met het roken van sigaretten en het langdurig aan deze gewoonte vasthouden. Ook zwangere vrouwen zouden speciale bescherming moeten krijgen.

2.4. Het Comité is zich evenwel bewust van het sociaal-economisch belang van de tabaksector, met name wat de werkgelegenheid betreft. Het wijst erop dat er in de agrarische sector geen economisch rendabele overschakelingsmogelijkheden voor producenten van ruwe tabak bestaan. Deze producenten verdienen dan ook speciale aandacht. Zo zou kunnen worden nagegaan hoe zij concreet en adequaat kunnen worden geïnformeerd over mogelijkheden om op de teelt van andere landbouwproducten over te schakelen of voorwaarden voor werk buiten de landbouw kunnen worden gecreëerd.

In aansluiting bij eerdere adviezen benadrukt het Comité ook hier weer de noodzaak, de bestaande en de nu voorgestelde maatregelen stelselmatig en permanent te evalueren om te kunnen vaststellen welke invloed zij op de terugdringing van het tabaksgebruik uitoefenen.

2.5. Bij de te nemen maatregelen gaat het Comité uit van het principe dat iedere mens het recht heeft op schone lucht. Het recht van de roker op zelfbeschikking staat echter eveneens buiten kijf, zolang deze de gezondheid van anderen niet in gevaar brengt. Het gaat er in dit verband niet om, rokers te stigmatiseren, maar roken te voorkomen en het gedrag te beïnvloeden.

2.6. Het Comité onderschrijft het standpunt van de Commissie dat „De Gemeenschap in een goede positie (verkeert) om een betere en coherenter algemene strategie ter bestrijding van het roken te bevorderen”. Bovendien is het Comité het met de Commissie eens dat bij toekomstige communautaire maatregelen op het vlak van de volksgezondheid het subsidiariteitsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel in acht moet worden genomen.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. De Commissie stelt voor, de mogelijke gevolgen van additieven in tabaksproducten voor de gezondheid te evalueren en te overwegen het maximaal toegelaten teergehalte (momenteel krachtens Richtlijn 90/239/EEG van de Raad 15 mg en vanaf 31 december 1997 12 mg) verder te verminderen en ook het nicotinegehalte aan banden te leggen.

Met de door het comité van vooraanstaande kankerdeskundigen voorgestelde gefaseerde vermindering van het teer- en nicotinegehalte in tabak wordt in beginsel ingestemd. Wel dient wetenschappelijk te worden onderzocht, welke gevolgen zulks voor het rookgedrag en de gezondheid van rokers heeft.

Een andere kwestie is dat verlaging van het teer- en nicotinegehalte in tabak door de industrie wellicht wordt aangegrepen om tabaksproducten als „light” te typeren en zo de verkoop te bevorderen. Deze reactie zou ertoe kunnen leiden dat er meer tabak gerookt wordt.

3.2. De verwerkende industrie dient aan te tonen dat eventuele additieven onschadelijk zijn. Studies in de VS wijzen erop dat wordt gemanipuleerd met additieven om de werkzaamheid van nicotine en daardoor de afhankelijkheid van de roker te vergroten. Dit moet worden verboden.

3.3. Verder stelt de Commissie voor, te overwegen of gebruik moet worden gemaakt van de in de etiketteringsrichtlijnen 89/622/EEG en 92/41/EEG opgenomen mogelijkheid om voor te schrijven dat de gezondheidswaarschuwingen groter en zichtbaarder worden gepresenteerd. Het Comité reageert positief op dit voorstel en suggereert bovendien na te gaan of niet nog meer kan worden gedaan aan de nauwkeurige aanduiding van tabaksadditieven, zoals bijvoorbeeld bij geneesmiddelen of levensmiddelen het geval is.

3.4. De Commissie is voornemens om de lid-staten — met name die waar de detailhandelprijzen van sigaretten momenteel onder het EU-gemiddelde liggen — binnen het kader van de huidige richtlijnen inzake belastingen op sigaretten en tabaksproducten aan te moedigen, gebruik te maken van de ruimte waarover zij beschikken om de belastingtarieven voor tabak te verhogen.

Het Comité vindt dit een goed voorstel, aangezien uit een groot aantal wetenschappelijke studies gebleken is dat het feit dat tabak beschikbaar is, het rookgedrag van de consument beïnvloedt. Door de consumentenprijzen voor tabaksproducten in bovenwaartse richting te harmoniseren, kunnen met name kinderen en jongeren zich wegens hun beperkte budget het roken niet meer permitteren. De accijnsopbrengst dient ten dele voor voorlichtingscampagnes en de algemene preventie te worden aangewend en niet in zijn totaliteit in de schatkist terecht te komen. Het Comité adviseert deze prijsstijging buiten de prijsindex te houden, voor zover deze wordt gebruikt voor compensatie van koopkrachtverlies.

In verband met de voorgestelde stappen om de belastingen te verhogen, benadrukt het Comité dat een consequente bestrijding van de smokkel van tabaksproducten eveneens noodzakelijk is.

3.5. De Commissie komt niet met specifieke voorstellen inzake de reclame voor tabaksproducten. Opvallend is vooral dat in de mededeling niets wordt gezegd over het in 1991 door haar ingediende gewijzigde voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake reclame voor tabaksproducten om alle directe en indirecte reclame voor tabaksproducten (met uitzondering van reclame in gespecialiseerde tabaksverkooppunten) te verbieden⁽¹⁾.

In zijn advies van 23 september 1992 wees het Comité erop dat de Europese tabaksindustrie in de gelegenheid gesteld zou moeten worden door arbitrage afdwingbare

⁽¹⁾ PB C 313 van 20. 11. 1992.

zelfreguleringsmaatregelen op te stellen waarbij de directe en indirecte reclame geregeld wordt. Aangezien de zelfregulering grotendeels tussen de wal en het schip is blijven steken, sluit het Comité zich aan bij het advies van het comité van kankerdeskundigen dat voor een verbod op tabaksreclame pleit, o.m. omdat tabaksreclame er mede verantwoordelijk voor is dat kinderen en jongeren gaan roken.

3.6. Enige voorstellen van de Commissie hebben betrekking op roken in openbare gebouwen en op de werkplek. Deze voorstellen, waaronder de suggestie om de bescherming van niet-rokers in het kader van de Overeenkomst betreffende de sociale politiek te behandelen, verdienen bijzondere aandacht, omdat onverlet het recht van rokers om te roken, niet-rokers het recht hebben lucht met zo weinig mogelijk schadelijke stoffen in te ademen. Schadelijke stoffen als asbest en benzol zijn bij de wet tot de laagste praktisch haalbare waarde beperkt. Voor tabaksrook ligt de laagst haalbare waarde bij nul. Om de rechten van niet-rokers te beschermen, dient er alles aan gedaan te worden dat het gehalte aan tabaksrook in de omgevingslucht wordt teruggedrongen.

Het Comité wijst in dit verband op de positieve ervaringen die in sommige lid-staten, b.v. Finland, via wetgeving zijn opgedaan met de bescherming van niet-rokers. Daarbij is het ook van belang dat de lid-staten ervoor zorgen dat hun wetgeving (b.v. inzake het verbod op roken in openbare gebouwen) consequent wordt nageleefd. In dit verband acht het Comité het bovendien noodzakelijk dat de sociale partners bij de onderhandelingen over en de tenuitvoerlegging van

maatregelen inzake het roken in openbare gebouwen en op de werkplek worden betrokken.

3.7. In het begrotingsjaar 1995 heeft de EG uit hoofde van de marktordening voor ruwe tabak in totaal 993 miljoen ecu aan premies betaald, terwijl voor research en voorlichting (door het Fonds voor onderzoek en voorlichting over tabak) slechts 1 % van het totale premiebedrag ter beschikking werd gesteld. De Commissie heeft voorgesteld, dit percentage tot 2 op te trekken.

Het Comité verwelkomt dit voorstel. Bovendien wordt er bij de Commissie op aangedrongen na te gaan of het mogelijk is, informatie- en gerichte voorlichtingsmaatregelen op onafhankelijke wijze te financieren.

Het Comité is verder van mening dat ook het bedrag dat in het kader van het programma „Europa tegen kanker” voor de preventie van roken is uitgetrokken (thans slechts 2 miljoen ecu), aanmerkelijk dient te worden opgetrokken.

3.8. Nicotineverslaving dient overeenkomstig het voorstel van de Commissie en een groot aantal wetenschappelijke publicaties als verslavingsziekte te worden ingedeeld.

3.9. Tabak dient met name voor kinderen en jongeren nog minder toegankelijk te worden gemaakt door o.m. openbare sigarettenautomaten af te schaffen. Het Comité stelt in verband daarmee vast dat enkele lid-staten succesvolle programma's hebben opgestart en dringt er bij alle lid-staten op aan om door te gaan met de verdere uitbouw c.q. de invoering van dergelijke programma's.

Brussel, 9 juli 1997.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
T. JENKINS

*BIJLAGE***bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité****Verworpen wijzigingsvoorstellen**

De volgende wijzigingsvoorstellen, die door meer dan een kwart van het aantal uitgebrachte stemmen werden gesteund, zijn tijdens de beraadslagingen verworpen:

Paragraaf 1.2

Deze paragraaf als volgt te wijzigen:

„De Commissie wijst erop dat er sinds tientallen jaren in de EU steeds minder wordt gerookt, maar dat die dalende tendens de afgelopen jaren vaart aan het verliezen is. De Commissie stelt vast dat meer dan 40 % van de EU-bevolking doorgaat met roken en verwacht dan ook dat het aantal ernstige gezondheidsproblemen als gevolg van tabaksgebruik de komende decennia snel zal toenemen. Volgens EUROBAROMETER 41.0 is de daling van het aantal rokers nog groter: volgens die gegevens rookt nog slechts iets meer dan een derde van alle EU-burgers die ouder zijn dan vijftien jaar (35 %). De Commissie acht in haar mededeling vooral maatregelen t.b.v. bepaalde kwetsbare groepen, zoals vrouwen, jongeren, sociaal-economisch zwakke groepen en niet-rokers noodzakelijk.”

Motivering

Er is een verschil tussen de gegevens waarvan in de mededeling wordt uitgegaan en de resultaten van EUROBAROMETER, een officiële dienst van de Commissie. Daarom verdient het aanbeveling uitvoeriger in te gaan op de diverse beoordelingscriteria, zoals die van EUROBAROMETER 41.0 over EUROPA en TABAKSGEBRUIK van 21 september 1994 (D-G V, Directoraat F 1): Volksgezondheid).

Uitslag van de stemming

Vóór: 42, tegen: 92, onthoudingen: 7.

Paragraaf 2.5

Deze paragraaf door de als volgt luidende paragraaf te vervangen:

„In de ogen van het Comité moet aan de voorgestelde maatregelen het beginsel ten grondslag liggen dat ieder mens recht heeft op schone lucht. Aanvaard wordt echter ook dat rokers het recht hebben om te roken, zolang anderen daarvan geen schade of hinder ondervinden. Het Comité benadrukt daarbij dat voor de sociale partners bij de vastlegging van richtsnoeren t.a.v. het roken op de werkplek een belangrijke rol is weggelegd. Het doel is niet om rokers aan de schandpaal te nagelen, maar om het niet-roken in de nationale cultuur te bevorderen en de houding t.a.v. het roken te veranderen.”

Motivering

De sociale partners moeten steeds worden betrokken bij discussies over vraagstukken die werknemers op hun werkplek aangaan. De beste oplossing is altijd nog dat werknemers op de werkplek onderling afspraken maken.

Uitslag van de stemming

Vóór: 51, tegen: 87, onthoudingen: 10.

Paragraaf 3.5, tweede alinea

Deze alinea schrappen en vervangen door:

„In zijn advies van 23 september 1992 wees het Comité een verbod op tabaksreclame van de hand. Het Comité wilde de Europese tabaksindustrie in de gelegenheid stellen zelfreguleringsmaatregelen te maken afdwingbaar door arbitrage, waarbij de directe en indirecte reclame geregeld wordt en met name zich niet zal richten op jongeren en sport. De tabaksproducenten zouden zich derhalve onthouden van reclame in bladen, die hoofdzakelijk gewijd zijn aan sport of door jongeren worden gelezen. Deze zelfregulering heeft bevredigend gefunctioneerd.

Een coherent beleid gaat ervan uit, dat het Comité zijn advies van 23 september 1992 bevestigt en opnieuw een reclameverbod als zodanig afwijst, mede in het licht van de opgedane ervaring”.

Motivering

In dit wijzigingsvoorstel wordt de motivering reeds aangegeven.

Uitslag van de stemming

Vóór: 44, tegen: 90, onthoudingen: 8.

Paragraaf 3.8

Als volgt te wijzigen:

„3.8. Het Comité neemt er nota van dat in de Mededeling wordt voorgesteld nicotineverslaving als verslavingsziekte in te delen, waardoor zij via belangrijke communautaire programma's op het gebied van volksgezondheid kan worden aangepakt. In zijn advies van 29 mei 1991 heeft het Comité reeds beklemtoond dat de term 'verslaving' volgens hem toch te ver gaat.”

Motivering

Terecht kan de vraag worden gesteld of het wel een adequate aanpak is om wettelijk in de handel verkrijgbare producten onder verslavende middelen in te delen om deze zo te kunnen laten vallen onder communautaire programma's die voornamelijk op verboden drugs betrekking hebben. Het Comité heeft een dergelijke interpretatie al eerder verworpen.

Uitslag van de stemming

Vóór: 49, tegen: 71, onthoudingen: 5.
